

Siin teksti:

Taudid pole kadunud, aga abi on olemas

Ly Rootslane, Eesti Proviisorapteekide Liitu juht

Aprillikuust alates saavad kõik täiskasvanud teha apteekides tasuta kordusvaktsineerimisi teetanuse ja difteeria vastu. Arstide soovitusel tuleks täiskasvanutel end kordusvaktsineerida iga 10 aasta tagant, nüüd saab seda mugavalt ja tasuta teha ligi 50 apteegis üle Eesti.

Teema on oluline kahel põhjusel: Eesti vaktsineerituse tase jääb maha Euroopa keskmisest ja kaugelt maha sellest, mida arstiteadlased peavad vajalikuks turvalisele ja jätkusuutlikule ühiskonnale. Eestis on nõuetekohaselt difteeria ja teetanuse vastu vaktsineeritud umbes 25% täiskasvanutest. Mõlema haiguse tagajärjed võivad olla surmavad, surm ise on väga vaearikas. Mis haigustega tegemist on?

Teetanusse suremus on kuni 80%! Teetanusse ehk kangestuskramptõppe suri veel 10 aastat tagasi maailmas üle 50 000 inimese. Enamus ei olnud vaktsineeritud, võib isegi öelda, et õigeaegselt vaktsineeritud inimesed teetanusse peaaegu ei haigestugi. Haigust kirjeldas esimesena juba arstiteaduse alusepanija Hippokrates 5. sajandil e.Kr., kelle järgi annavad arstivande ka kõik tänased meditsiinitöötajad. Teetanuse täpne tekkepõhjus selgus aga alles 19. sajandi lõpul. Haigust tekitab bakter siseneb organismi nahavigastuste kaudu. Vanemad inimesed seostavadki teetanust peamiselt roostes naela jalga astumisega. Vigastatud naha kaudu võib bakteri saada nii mullast, sõnnikust kui prahist. Oht teetanusse haigestuda on kõigis maailma riikides, kuid eriti suur oht on Lõuna-Aasias ja Sahara-aluses Aafrikas (kus on ka eestlaste poolt armastatud reisisihtkohad Bali, Taimaa ja Zanzibar). Eestis haigestus teetanusse aastatel 2011-2024 aastal 7 inimest, viimane surmajuhtum aastal 2011.

Difteeria ehk kurgutõbi on surmav kuni 10%le haigestunutest, kõrgem on suremus (kuni 20%) alla 5-aastaste ja üle 40-aastaste inimeste seas. Haigus levib inimeselt inimesele ja nakatumine toimub ka haiguse peiteperioodil, mis võib kesta nädalaid. Seega on vaktsineerimata inimesed ohtlikud mitte ainult endale, vaid kõigile, kellega nad kokku puutuvad, ilma et ise aimakski, et on juba nakatunud. Difteeria võib lõppeda lämbumisega ja kõige ohustatumad on lapsed. Haigus ei tee see vahet rikkastel ja vaestel, vaid ainult vaktsineeritudel ja neil, kes pole end kaitsnud. Nii surid difteeriasse Briti Impeeriumi kuldaja valitseja, kuninganna Victoria tütar ja türetütar. Ka difteeria on käinud inimkonnaga kaasas selle algusaegadest saadik ja taaskord oli selle esimene kirjeldaja Hippokrates.

Eestis oli viimati 2001. aastal 2 difteeria juhtu. Difteeria haigusjuhtude arv Euroopa (EL/EEA) riikides on alates 2022. a suurenenud (kahel viimasel aastal 170 haigusjuhtu). Meie naaberriigis Lätis on viimastel aastatel olnud mitu difteeriajuhtu – 122 juhtu aastatel 2019-2024, millest 11 lõppes surmaga. Eelmisel aastal ei õnnestunud arstidel hoolimata pingutustest päästa difteeriasse nakatunud nelja-aastase poisi elu. Poiss oli vaktsineerimata. Difteeria levib samuti Eesti puhkajate seas populaarsetes maailma piirkondades, nagu Kagu-Aasia.

Aga nüüd pisut rõõmsamal noodil: kõike eelnevat on võimalik vältida, külastades kas apteeki, perearstikeskust või vaktsineerimiskabinetti. Vaktsiinil on vähe kõrvaltoimeid ja need on talutavad. Vaktsiin on tõhus, selle tegemine võtab mõne minuti ja see on Tervisekassa rahastusel tasuta. Difteeria ja teetanuse vaktsiin on kombineeritud vaktsiin, seega saab ühe süstiga kaitse mõlema haiguse vastu.

Kuna lapsed vaktsineeritakse ära juba puberteedieaks, siis läheb paljudel täiskasvanutel meelest, et vaktsineerimist tuleks korrata iga kümnendi järel. Apteekides vaktsineerimise üks peamisi plusse ongi selles, et sinna satuvad inimesed oma igapäevaste käikude kõrval ja apteekritel on võimalus neile muude toimetuste kõrval seda meelde tuletada. Mõelge sellele eriti siis, kui puutute oma töö iseloomu tõttu sageli kokku vigastuste, muljumiste või määrdunud haavade tekkimise riskiga (sh põllutööd). Aga ka siis, kui plaanite lõunamaareisi. Igaks juhuks pange siiski eelnevalt aeg kinni veebilehel www.vaktsineeriapteegis.ee, kust leiate ka osaleva 50 apteegi nimekirja linnade kaupa.

Kui te pole kindlad, kas teie või lapsed ikka on vaktsiini saanud, saate seda järgi vaadata Terviseportaalist (www.terviseportaal.ee – vaktsineerimine) või kollasest immuniseerimispassist.

Kui laps on vaktsineerimata või mõni vaktsineerimine jäi vahel, saab kaitse taastada perearsti juures.